

Biblioteka inna niż myślisz

Hieronim Sieński

Biblioteka Główna AGH

2022 rok jest niezmiernie ważną datą w historii Biblioteki Głównej AGH ze względu na jubileusz stulecia jej istnienia. Z tej okazji zorganizowanych zostało wiele uroczystości podkreślających wagę tego wydarzenia. Jedną z ważniejszych jest okolicznościowa wystawa „Nie tylko książki... Biblioteka inna niż myślisz”, której wernisaż odbył się 11 maja 2022 roku. Na uroczystość przybyło bardzo wielu znamienitych gości, a jej rangę podkreśliła obecność prof. Jerzego Lisa – Rektora AGH, który dokonał oficjalnego otwarcia wystawy oraz wszystkich prorektorów profesorów: Rafała Dańko, Marka Gorgonia, Wojciecha Łuznego, Tadeusza Telejko i Rafała Wiśniowskiego. Obecni byli też Dziekani Wydziałów i przedstawiciele zaprzyjaźnionych Bibliotek i Archiwów.

Biblioteka na przestrzeni 100 lat przeszła prawdziwą metamorfozę. Zmieniało się wszystko – lokalizacja, ludzie, technologie i oczekiwania czytelników, a to wymuszało dostosowanie się do nich. Od dziesięciu dekad pracownicy wspierają procesy badawcze i dydaktyczne realizowane w uczelni. Ekspozycja ta ma przypomnieć jej dzieje, ale i zaprezentować osiągnięcia. Właściwie to zostały przygotowane dwie ekspozycje. Pierwsza, plenerowa, eksponowana przed budynkiem bibliotecznym, na trzynastu planszach prezentuje historię i dokonania oraz jej współczesne usługi. Dominują tutaj fotografie i treści promocyjno-informacyjne, jednakże, aby zobaczyć główną ekspozycję trzeba wejść do budynku biblioteki. Ta wystawa prezentuje BG oraz różne aspekty jej działalności. Trasę zwiedzania rozpoczyna kolaż „100 lat BG

Uroczyste otwarcie wystawy. Od prawej: dr Stanisław Skórka – dyrektor BG AGH, następnie profesorowie: Rafał Wiśniowski i Tadeusz Telejko – prorektorzy AGH, profesor Jerzy Lis – rektor AGH i profesorowie: Wojciech Łuzny, Marek Gorgoń i Rafał Dańko – prorektorzy AGH oraz prof. Barbara Gąciarz – dziekan Wydziału Humanistycznego

fot. J. Rzepczyński

AGH w fotografii”, obrazujący minione lata. Następnie na dwóch planszach prezentowane jest kalendarium, zawierające najistotniejsze daty i wydarzenia z dziejów biblioteki. W kolejnych segmentach ekspozycji pojawiają się materiały obrazujące jej dzieje. Wśród wielu oryginalnych dokumentów na uwagę zasługują pisma rektorów akademii odnoszące się do działalności BG AGH. W grupie tej wyróżnia się pismo z 18 stycznia 1922 roku do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie utworzenia etatu bibliotekarza, będące najstarszym prezentowanym dokumentem związanym z biblioteką. Są też pisma jej kierownika prof. Oskara Nowotnego oraz Protokoły z Posiedzeń Komisji Bibliotecznej z lat 1922–1933. Równie interesujące jest pismo rektora AG Władysława Taklińskiego z 19 listopada 1935 roku w sprawie współdziałania w ogólnopolskiej inicjatywie tworzenia Centralnego Katalogu Czasopism i Wydawnictw Ciągłych Zagranicznych. Jest też pierwsza zachowana księga inwentarzowa biblioteki. Zaakcentowane również zostały związki z Marią Skłodowską-Curie. Pierwsza bibliotekarka Maria Kuszowa, z własnej inicjatywy nawiązała kontakt z uczoną, dzięki której biblioteka otrzymywała przez wiele lat bezpłatnie dwa cenne czasopisma francuskie: „Comptes Rendus” i „Revue Scientifique”. Zaprezentowana została kopia jej listu z dnia 29 grudnia 1928 roku skierowanego do Marii Skłodowskiej-Curie. Następnie prezentowany jest tekst przemówienia rektora AG Walerego Goetla wygłoszone 16 kwietnia 1945 roku podczas inauguracji pierwszego powojennego roku akademickiego, w którym mówił o roli biblioteki. Z późniejszego okresu na uwagę zasługują materiały związane z budową gmachu biblioteki. Jest tam: dokument fundacyjny, tekst przemówienia rektora Tadeusza Kochmańskiego wygłoszonego 21 września 1963 roku podczas uroczystości wmurowania aktu erekcyjnego pod budowę nowego gmachu biblioteki, okolicznościowe telegramy gratulacyjne, zaproszenia, wpisy do księgi gości. Są też dokumenty, pisma oficjalne i relacje prasowe. Na uwagę zasługują materiały związane z dyrektorem Władysławem Piaseckim: jego przemówienie wygłoszone na uroczystości otwarcia nowego budynku biblioteki 3 maja 1966 roku oraz maszynopis artykułu o pierwszej w Polsce bibliotece modularnej. Jest też,

pisana przez pracowników biblioteki, kronika budowy gmachu oraz dowcipny i żartobliwy list pracowników biblioteki do dyrektora W. Piaseckiego, przebywającego wówczas w sanatorium, odnoszący się do uroczystości wmurowania kamienia węgielnego pod nowy budynek. Interesująco prezentuje się apel dyrektora BG W. Piaseckiego do studentów – czytelników z 1964 roku, przypominający o konieczności zachowania pewnego *savoir vivre* również w bibliotece. Trzeba przyznać, że aktualny do dnia dzisiejszego. Przedstawiono również wiele dokumentów dotyczących funkcjonowania biblioteki w latach 60., 70. i 80., w tym związanych z działalnością pracowników BG w NSZZ „Solidarność”. Tę część ekspozycji uzupełnia wiele zdjęć i portretów. W kolejnej części zaprezentowano graficzny obraz wzrostu zasobów bibliotecznych w poszczególnych okresach działalności. Następna część ekspozycji to prezentacja nowych technologii, w tym baz tworzonych przez pracowników biblioteki. Jedną z nich jest portal Historia AGH, będący ważną częścią nowoczesnego warsztatu informacyjnego, jakim jest rejestracja, opracowanie i udostępnianie informacji biograficznej. W 2013 roku biblioteka podjęła inicjatywę opracowania warsztatu informacyjnego przedstawiającego najważniejsze fakty i daty z dziejów uczelni oraz sylwetki postaci związanych z AGH (między innymi rektorów, prorektorów, dziekanów, doktorów honoris causa) tworzących historię naszej instytucji. Z bazy tej można dowiedzieć się na przykład, że rektor prof. Jerzy Lis jest 24 z kolei urzędującym rektorem naszej uczelni. Nie sposób, aby na tej ekspozycji zabrakło unikatów książkowych. Kolekcja książek drukowanych powstałych do końca XVIII wieku liczy kilkadziesiąt różnorodnych tematycznie tytułów. W zbiorze znajdują się dzieła poświęcone górnictwu, hutnictwu, metalurgii, geologii, mineralogii, matematyce, a także archeologii, naukom przyrodniczym i zagadnieniom polityczno-społecznym. Książki zostały napisane w języku polskim, łacińskim, francuskim i niemieckim. Na uwagę zasługuje bogata szata graficzna większości starodruków. Wiele z nich posiada historyczne oprawy, reprezentujące różne style i epoki oraz ciekawe techniki ornamentacji. Oprócz ozdobińców i sygnetów drukarskich niektóre z nich zawierają drzeworytowe lub sztychowane frontispisy, karty tytułowe lub całostronicowe ilustracje. Z oczywistych powodów dostęp do starodruków nie jest łatwy. Na okoliczność wernisażu zaprezentowane zostały cztery z nich. Jedną jest książka „Uwagi Nad Życiem Jana Zamoyskiego Kanclerza i Hetmana W. K. : Do dzisiejszego stanu Rzeczypospolitey

fot. J. Rzepczyński

Polskiej przystosowane” / [Stanisław Staszic]. [Warszawa : Michał Gröll, 1785]. Kolejnym z prezentowanych unikatów są „Przestrogi Dla Polski z Terazniejszych Politycznych Europy Związkowy z Praw Natury Wypadające”. [Cz. 1] / przez Pisarza Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego. [B.m. : b.w.], dnia 4 stycznia 1790. Dalsza część wystawy, to już dzień dzisiejszy biblioteki. W tym segmencie, zgodnie z tytułem wystawy – Biblioteka inna niż myślisz – zaprezentowane zostało to, z czego biblioteka jest bardzo dumna i to co jest działalnością sztandarową. W pierwszej kolejności prezentowane są dokonania związane z Bibliografią Publikacji Pracowników AGH (BPP AGH), tworzoną przez pracowników Oddziału Informacji Naukowej i będącą jedynym pełnym źródłem informacji o publikacjach pracowników uczelni. Aktualnie baza dostępna pod adresem: bpp.agh.edu.pl

Rektor AGH prof. Jerzy Lis na wystawowym stanowisku pracy bibliotekarza z lat 70. XX wieku

Plenerowa część ekspozycji przed budynkiem BG AGH

fot. S. Malik

Jedną z plansz wystawy poświęconą otwarciu nowej siedziby BG AGH

Następny ważny rozdział to działalność dydaktyczna na rzecz środowiska akademickiego. Przede wszystkim są to prowadzone od 1958 roku szkolenia studentów I roku studiów. Zaprezentowano również tak ważny aspekt działalności, jak szkolenia ze specjalistycznych źródeł informacji, z informacji patentowej i normalizacyjnej, działalność dydaktyczna na rzecz innych grup użytkowników, wycieczki i spotkania edukacyjne organizowane na życzenie szkół i przedszkoli, seminaria, wycieczki i szkolenia edukacyjne dla studentów i pracowników, uczestników programów UNESCO oraz ERASMUS. Dla tych ostatnich wiele zajęć obejmujących szkolenia biblioteczne i prezentacje e-zasobów prowadzonych jest w języku angielskim.

Kolejną z prezentowanych form działalności to wystawy, organizowanie których rozpoczęto w 1953 roku, a w latach 1966–2022 zorganizowano 115. Były to zarówno duże wystawy tematyczne,

jak i mniejsze, okolicznościowe, którymi starano się zafascynować głównie młodego odbiorcę prezentacją ciekawych, często unikatowych eksponatów, a także interesującą oprawą plastyczną. Celem ekspozycji, w przypadku uczelni technicznej, jest przede wszystkim edukacja humanistyczna studentów, wzbudzanie w nich zainteresowania kulturą, nauką, historią i literaturą. Zachowało się niewiele materiałów dokumentujących te najstarsze ekspozycje, przypomniano jednak te nowsze poprzez zdjęcia, zaproszenia, foldery, plakaty, relacje prasowe, wpisy do ksiąg pamiątkowych, ulotki i druki promocyjne.

Innym z prezentowanych działań jest tradycja corocznych kiermaszów charytatywnych. Pomysł narodził się w 2013 roku, jako jedna z form obchodów corocznego Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek, który wówczas przebiegał pod hasłem „Biblioteka przestrzeni dla kreatywnych”. Głównym celem akcji jest aspekt niesienia pomocy potrzebującym. Dlatego też cieszy, że corocznie zbierane są coraz większe kwoty pieniężne. Z przedsięwzięć organizowanych przez bibliotekę zaprezentowano, organizowany od 2010 roku, niezwykle interesujący cykl prelekcji „Biblioteka Główna AGH zaprasza...”. W ciągu niespełna 13 lat – z pandemiczną przerwą – odbyło się ich 47. Większość z nich dotyczyła podróży, niektóre spotkania łączyły w sobie aspekt podróźniczy i naukowy, przybliżając słuchaczom różne zagadnienia związane z badaniami. Przez ponad dekadę zaproszonych było kilkudziesięciu gości, niektórzy gościli dwukrotnie i zdecydowana większość była w jakiś sposób związana z akademią. Z powodu szczupłości miejsca tylko w wyborze zaprezentowano publikacje książkowe pracowników biblioteki.

Na zakończenie ekspozycji zaprezentowano kilka tematów nieco lżejszego kalibru, a wręcz z przymrużeniem oka. Pierwsze z tych zagadnień zatytułowano: Biblioteczne Biuro Rzeczy Zostawionych. Nie sposób opisać, co czytelnicy zostawiają w książkach, fantazja jest nieograniczona. To trzeba zobaczyć, a potem się roześmiać i być może zastanowić się, czego nie używać, jako zakładki. Równie zabawnie prezentuje się segment: Biblioteka z przymrużeniem oka. Zaprezentowano w nim zabawne teksty i powiedzenia z życia naszej biblioteki oraz ironiczny tekst jednej z koleżanek „Dzień z życia bibliotekarki (redaktorki bazy BPP)”. Pokuszono się też o odtworzenie stanowiska pracy bibliotekarza w latach 70. i 80. XX wieku, jednakże zebranie eksponatów było przedsięwzięciem zmuszającym do prac poszukiwawczych. Był to strzał w dziesiątkę, gdyż już prawie nie pracują osoby, które by te czasy pamiętały, a dla studentów to wręcz prehistoria.

Kącik ten budzi ogromne zainteresowanie, gdyż niemal każdy chce tam zrobić sobie selfie (nawet sam rektor AGH to uczynił).

Zobrazowanie stu lat działalności BG AGH było przedsięwzięciem niezwykle ambitnym, trudnym i ryzykownym. Tego karkotomnego wręcz przedsięwzięcia podjął się Oddział Informacji Naukowej BG pod kierunkiem Anny Chadaaj, przy wsparciu kilku koleżanek z innych oddziałów, a merytorycznie wspierał historyk dr Jerzy Krawczyk – były dyrektor BG AGH. Trzeba przyznać, że włożony trud, serce i doświadczenie zapoczątkowało. Ekspozycja cieszy się dużym zainteresowaniem i uzyskała wiele pozytywnych i życzliwych opinii. Wystawa pierwotnie planowana była do końca października, jednakże z uwagi na duże zainteresowanie, jakim się cieszy, przedłużono jej prezentację do końca 2022 roku. Serdecznie zapraszam i zapewniam, że taka wystawa jest tylko raz na 100 lat.

fot. J. Rzepczyński

Dyrektor BG AGH dr Stanisław Skórka na wystawowym stanowisku pracy bibliotekarza z lat 70. XX wieku

Artyści Kabaretu „Piwnica pod Baranami” w Bibliotece Głównej AGH

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

Tak się złożyło, że od wielu lat szczególnie silne więzi łączą Bibliotekę Główną ze środowiskiem legendarnego Kabaretu Piwnica pod Baranami. Kontakty te zapoczątkowane zostały w latach 60. ubiegłego wieku i jak to najczęściej bywa, zdecydowały o tym relacje prywatne. Pierwszym znanym i uznanym artystą, który „zadomowił” się bibliotece był Mieczysław Świącicki, bard i piewca romansów, jeden z pierwszych wielkich artystów piwnicy i gwiazda polskiej estrady. Bywał tutaj, recytował, śpiewał i wnosił artystyczny klimat. Po prostu był ziemiem jednej z pracownic – Jadwigi Skąpskiej. Również jej córka Barbara Skąpska – znana krakowska malarka i graficzka – przez wiele lat wykonywała dla nas i piwnicy wszelkiego rodzaju prace plastyczne. Kolejnym krokiem milowym we wzajemnych relacjach była wystawa przygotowana w 2006 roku z okazji 50-lecia kabaretu „A to wszystko miało trwać najwyżej pięć lat...”. Wówczas to jedna z założycielek Piwnicy – Joanna Olczak-Ronikier – wyświadczyła ogromną przysługę i okazała

Bibliotekę, a zwłaszcza akademicką, to nie tylko książki, bazy danych, cytowania i wykazy publikacji oraz dość niesprawiedliwa opinia, że bibliotekarz to najnudniejszy zawód świata. Nic bardziej mylnego. Poza statutowymi obowiązkami i przedsięwzięciami zajmujemy się również szeroko pojętą działalnością kulturalną. Stąd już tylko „na wyciągnięcie ręki” do kontaktów i relacji bardziej osobistych z twórcami, ludźmi pióra i słowa oraz artystami scenicznymi. Tak też jest również i w przypadku działalności Biblioteki Głównej AGH.

wielką pomoc udostępniając na ekspozycję unikatowe zbory i archiwalia oraz udzieliła wsparcia merytorycznego. Podobnego wsparcia udzielił również Leszek Wójtowicz – bard piwnicy, ale już młodszej generacji. Na wernisaż, poza wymienionymi, przybyli również: Zbigniew Raj – wokalista i kompozytor, specjalista od Witkacego i Bogdan Micek – dyrektor kabaretu, do chwili obecnej pozostający z nami w dobrych relacjach. Pięć lat później była kolejna możliwość zacieśniania więzi.